



Arbeidsmiljø i isolerte og uisolerte sauehus

Forfatter

Egil Simensen, Norges veterinærhøgskole
Åshild Våge, Animalia

Sammendrag

Måten vi bygger sauehuset på blir bestemt ut fra hensynet til sauene, og ut fra hensynet til de som skal stelle dem. Vi har tradisjon for å bygge isolerte hus, sjøl om det blir kostbare løsninger som bidrar til lav lønnsomhet i næringa. En viktig grunn til at denne hustypen blir valgt er at sauefjøset skal være en trivelig arbeidsplass for den som steller dyra. Men for sauene kan uisolerte hus/åpne løsninger være et like godt eller kanskje bedre alternativ.

Publisert

2012

Referanse

Sau og Geit nr. 5/2012

Utskriftsdato

03.12.2023 www.fag.nsg.no

Arbeidsmiljø i isolerte og uisolerte sauehus

Måten vi bygger sauehuset på blir bestemt ut fra hensynet til sauene, og ut fra hensynet til de som skal stelle dem. Vi har tradisjon for å bygge isolerte hus, sjøl om det blir kostbare løsninger som bidrar til lav lønnsomhet i næringa. En viktig grunn til at denne hustypen blir valgt er at sauefjøsset skal være en trivelig arbeidsplass for den som steller dyra. Men for sauene kan uisolerte hus/åpne løsninger være et like godt eller kanskje bedre alternativ.

Kaptein Heramb, som i 1811 gjorde registreringer av saueholdet, skrev følgende: «Det var at ønske, og

aflegge den for Faaret skadelige Behandling med at holde dem inde den hele Vinter, i den bestandige Heede og Mørke, som man bør ansee for et sand Fængsel for disse Creature, som ellers er skabt med sin varme Pels for at kunne og kan trives uden at være i Varme» (Heramb 1811).

Produksjonsresultater det samme i isolerte og uisolerte hus

Erfaringer i nyere tid støtter opp om denne vurderingen. Det er ikke funnet noen forskjell i produksjonsresultater mellom isolerte og uisolerte hus. Uisolerte/åpne løsninger har helsemessige fordeler ved at smittepresset blir mindre. Samtidig vil en kunne redusere byggekostnadene.

I forbindelse med kampanjen Sau 1970 var det et oppslag i Østlendingen

med tittelen «Kaldhus og utegangerliv er best for sauene – og billigst for bonden». Knut Trøan i Vingelen i Nord-Østerdalen bygde uisolert sauefjøs i 1964, og i det nevnte oppslaget uttrykte han at han var godt fornøyd med sauefjøsset sitt. Den eneste haken var at det ikke alltid var så trivelig å være røkter i et slikt «kaldhus». Derfor valgte han i 1976 å bygge isolert hus. Det har også senere vært den nesten enerådende hustypen i distriktet.

Siden det nevnte oppslaget i Østlendingen kom på trykk har det skjedd mye både med utformingen av sauehusene, og med hensyn til hvordan en kan innrette seg med arbeid i kalde omgivelser. Det er derfor interessant å finne ut hvordan brukerne i dag oppfatter arbeidsmiljøet i ulike bygningsløsninger. Denne problemstillingen ble belyst i en spørreundersøkelse som ble gjennomført vinteren 2011.

Spørreundersøkelsen

I et prosjekt som ble finansiert av Småfeprogrammet for fjellregionen ble det innhentet opplysninger om driftsbygninger og driftsrutiner gjennom et spørreskjema som ble sendt til brukere med mer enn 40 vinterfjøs sauer, fordelt over hele landet. Det kom svar fra 635 bruk; av disse ble 624 brukt i analysene. Gjennomsnittlig besetningsstørrelse var 114 vinterfjøs sauer. I tillegg til å gi faktiske opplysninger, foretok brukerne en vurdering av hvordan de oppfattet at de ulike løsningene fungerte på en poengskala fra 1=meget bra til 5=meget dårlig. Arbeidsmiljøet var en av faktorene som

Hustypen er ikke avgjørende for trivselen for den som steller dyra. Derimot er det viktig hvordan husets planløsninger er innrettet og brukt for hvordan sauebonden trives på egen arbeidsplass.

(Foto: Arne Flatebø)



ble inkludert. Senere ble karakteren som ble gitt analysert i forhold til aktuelle besetningsrelaterte faktorer.

Fornøyd med arbeidsmiljøet

Figur 1 viser fordelingen av svarene. Stort sett var brukerne fornøyd med arbeidsmiljøet; gjennomsnittskarakteren var 2,40 (standardavvik 1,12), men det var noen få som var meget misfornøyd. Den eneste av de bygningsrelaterte faktorene som hadde en statistisk sikker sammenheng med arbeidsmiljøet var alder på driftsbygningen. Som ventet var brukerne med de nyeste driftsbygningene (bygd i 2000 og senere) mest fornøyd.

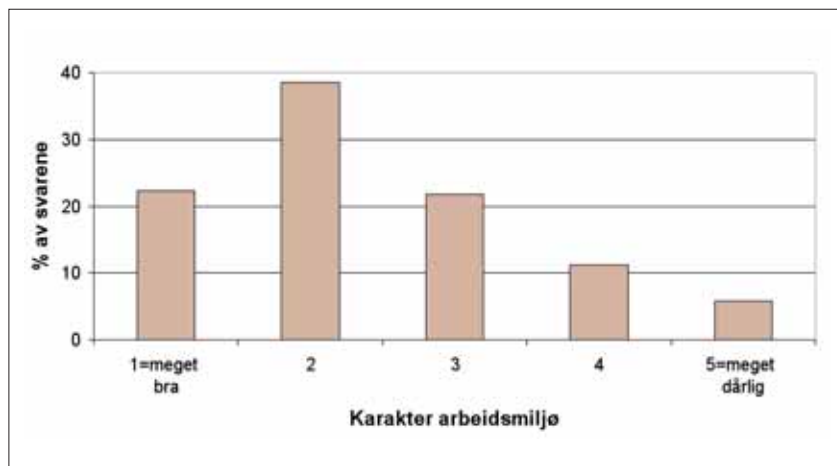
Karakteren for arbeidsmiljø i relasjon til hustype er vist i Tabell 1. Det var ingen forskjell mellom isolerte og uisolerte hus, mens arbeidsmiljøet ble vurdert noe mer ugunstig der hvor sauene hovedsakelig ble holdt ute i vintersesongen. Men forskjellen mellom gruppene var ikke statistisk sikker.

Hustypen er ikke avgjørende for trivselen

Analysene ble også foretatt på regionnivå. I Østlands-regionen var de fleste besetningene fra dal- og fjellbygdene i Hedmark, Oppland og Buskerud. Det var av spesiell interesse å se hvordan arbeidsmiljøet ble vurdert i disse områdene, som kjennetegnes med et kaldt innlandsklima. Heller ikke her var det noen statistisk sikker sammenheng mellom arbeidsmiljø og husystem, men tallmessig var karakteren lavest (mest gunstig) i uisolerte hus (Tabell 2). Også i denne regionen var brukerne som hovedsakelig holdt sauene ute i vintersesongen minst fornøyd med arbeidsmiljøet.

At det ikke ble funnet noen forskjell i brukernes vurdering av arbeidsmiljøet i isolerte og uisolerte sauehus, indikerer at det ikke er hustypen som sådan som bestemmer trivselen for den som steller dyra. Snarere er det hvordan huset er innredet og brukt som er viktigst. Materialet gir i alle fall ikke grunnlag for å hevde at arbeidsmiljøet er dårligere i uisolerte hus.

Av Egil Simensen
– Norges veterinærhøgskole
Åshild Våge – Animalia



Figur 1. Fordeling av svarene ved brukernes vurdering av arbeidsmiljøet.

Tabell 1. Brukernes vurdering av arbeidsmiljø (skala fra 1=meget bra til 5=meget dårlig) ved ulike måter å holde sauene på i vintersesongen.

| | Antall bruk | Middelkarakter | Standardavvik |
|------------------|-------------|----------------|---------------|
| Isolerte hus | 396 | 2,37 | 1,14 |
| Uisolerte hus | 168 | 2,34 | 1,06 |
| Hovedsakelig ute | 57 | 2,70 | 1,15 |

Tabell 2. Brukernes vurdering av arbeidsmiljø (skala fra 1=meget bra til 5=meget dårlig) ved ulike måter å holde sauene på i vintersesongen i region Østlandet, hvor tyngden av bruka var i dal- og fjellbygdene.

| | Antall bruk | Middelkarakter | Standardavvik |
|------------------|-------------|----------------|---------------|
| Isolerte hus | 121 | 2,34 | 1,21 |
| Uisolerte hus | 42 | 2,00 | 0,86 |
| Hovedsakelig ute | 25 | 2,68 | 1,15 |

Future rundbuehaller

Den originale Futurehallen 5X6 meter. Flyttbar og med topp kvalitet i plater. Kan også brukes som ekstrahus i lamminga og ved utegangersau.

Pris: kr 19.900.- + mva.

Permanente haller: 8, 10, 12 og 14 m bredde.

Priseksempel for 12X24 m: kr 171.600 + mva.

Alle priser er eks. frakt og treverk.



Futurehall hos Gunnbjørn Ståland i Follidal.

Future
Rundbuehaller Norge DA

Postboks 28 - 3107 SEM
Tlf. 62 49 39 80 - Mob. 91 53 68 99 - 97 77 94 69
www.futurehaller.no - fadum@online.no